

BLAGA & MISTERIJE

TOP 10 | RITAM VREMENA | DVORCI I NASLJEDE | MITOVI I LEGENDE | ZABORAVLJENA MJESTA | ZLOČIN I KAZNA | ISTRAGE I OTKRICA | SAJMIŠTE

OBRNOVE BAŠTINE

POTHVAT ZA GENERACIJE KOJE DOLAZE: Oko nas se događa nezabilježena obnova kulturnih dobara Hrvatske

Šetnja Zagrebom danas otkriva očito- grad je veliko gradilište gdje vizurom dominiraju kranovi i dizalice, a cestama građevinska vozila koja dopremaju materijal kojim se obnavlja Zagreb. Negdje između sveg tog kaosa i zahvata traje dosad nezabilježena obnova kulturnih dobara.

PIŠE: ANA MIČIĆ 17/10/2023, 22:34

Ilustracija / Juraj Vuglec HDLU / Dijana Poloda

Podalje od Zagreba, dvorci, kurije i cijele gradske jezgre obnavljaju se praćene brojnim izazovima. Posljedica je to investicijskog ciklusa koji se odvija kroz Fond solidarnosti EU, odnosno Nacionalni plan oporavka i otpornosti koji su injektirali dosada neviđena novčana sredstva u ciljanu obnovu naše baštine koja je, uzgred već bila nagrižena zubom vremena, ozbiljno oštećena u zagrebačkom i sisačko-petrinjskom potresu.

Dvorac umjetnika Orišić - Jakovlje / FOTO: Juraj Vuglec / HDLU

Elementarne su nepogode tako za brojna kulturna dobra postala prilika za novu svrhu i budući razvoj jer su se vlasnicima otvorile mogućnosti financiranja obnove koje ranije nisu bile moguće.

Otkud novac za obnovu?

Tako je provedbom Fonda solidarnosti EU prema podacima Ministarstva kulture i medija realizirano više od 300 projekata konstrukcijske obnove kulturnih dobara vrijednih 440 milijuna eura. Do početka listopada, na više od 50 posto zgrada konstrukcijska je obnova završena, a do kraja godine očekuje se završetak na njih više od 80 posto.

21%

Unutarnji kavez za istraživanje
kucnih ljubimaca, metalna
modularna ograda, crna |
SONGMICS

40,80 HRK

Blaga & misterije
33.919 followers

Follow Page Learn more

21%

"Ovo je generacijski pothvat svih koji su u tome sudjelovali- inženjeri, izvođači, projektanti, osobe koje vode ove institucije", rekla je ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek i dodala kako će se radovi nastaviti financirati iz Nacionalnog plana oporavaka i otpornosti (NPOO) za 120 zgrada, a ostatak će se obnavljati nacionalnim sredstvima.

Obnova Dvorca umjetnika Oršić - Jakovlje / Anja Vuglec / HDLU

"Ovo je uistinu povijesna prilika koja se pružila u velikoj nevolji koju su svi dionici uključeni u obnovu uspješno i odgovorno s vizijom budućnosti prihvatili i ostvarili" zaključila je još ljetos Obuljen Koržinek, ministrica u čijem je mandatu tijekom 2019. godine proveden sustavni terenski pregled 101 dvorca kontinentalne Hrvatske upisanog u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

U kontekstu obnove kulturne baštine zbog visokih troškova i kompliciranih procesa o čemu smo pisali u ranijim člancima **serijala Obnove baštine**, upravo je njima pružena najveća prilika za obnovu i novu svrhu.

Dvorac Lukovec, proljeće 2022. godine / FOTO: Blago & misterije

Naime, od ukupnog broja dvoraca tada pregledanih 38 ih je u privatnom vlasništvu, 36 ih je u vlasništvu općina ili gradova, 12 ih je u državnom vlasništvu, a 15 u vlasništvu različitih udruga, vjerskih organizacija, katoličke nadbiskupije i drugih.

Izazovi vlasnika

Vlasništvo i korištenje je složeno te je izravno povezano s mogućnošću održavanja pa tako i stanjem kulturnog dobra, ali i mogućnostima obnove i eventualne prenamjene istoga. Podaci Ministarstva kulture ukazuju na činjenicu kako se od ukupnog broja dvoraca zapravo relativno malen broj obnavlja privatnim sredstvima.

Najveći broj ipak obnavljaju različita tijela javne vlasti, odnosno država kroz županije, gradove, općine.

Novi Dvori Jelacičevi / Proljeće 2023. godine / FOTO: Blago & misterije

Obnove i prenamjene dvoraca u posljednjih desetak godina potaknute su fondovima koji su prepoznali baštinu kao pokretača lokalnog i regionalnog razvoja, a dvorce pogodne za različite vrste sadržaja koji bi omogućili njihovu održivost kroz dodanu gospodarsku vrijednost- istaknuli su u Ministarstvu kulture.

Obnova u Zagrebu, Gornji grad / FOTO: Blago & misterije

Osim održavanja iz vlastitih sredstava, za 12 dvoraca dokumentacija i radovi financirani su sredstvima europskih fondova, a u posljednjem desetljeću 36 dvoraca se obnavlja sredstvima Ministarstva kulture iz Programa javnih potreba u kulturi.

Sredstvima županija, gradova i općina obnovljeno je 37 dvoraca, dok je 16 dvoraca obnavljano sredstvima vlasnika, odnosno iz privatnih izvora. Ipak, sa ciljem izrade preporuka o mogućnostima i stupnju intervencija na kulturnom dobru za potrebe nove namjene uz očuvanje kulturno-povijesnih, arhitektonskih i ambijentalnih vrijednosti koje doprinose njihovom značenju.

Pitanje upravljanja

Upravo je pitanje dodane gospodarske vrijednosti točka prijepora između različitih dionika, odnosno vlasnika pojedinih dvoraca gdje prevladavaju dva glavna smjera obnove i stavljanja u funkciju.

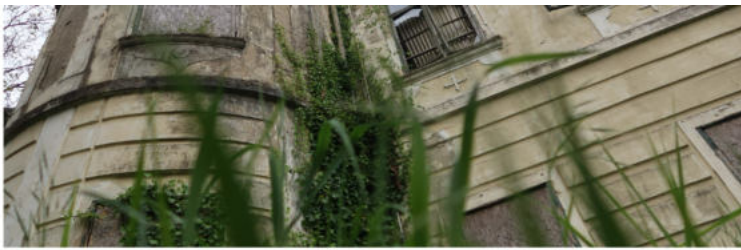
Prvi se odvija kroz obnovu dvoraca koji se nalaze u državnom vlasništvu, odnosno u vlasništvu županija, općina ili gradova koji zbog potpore i logistike često uspijevaju s početkom procesa obnove dvoraca u svrhu koja se definira prioritetima te sredine, ali to su najčešće buduće namjene interpretacijskih centara, muzeja, ali i heritage hotela i restorana. Drugi smjer se odvija kroz obnovu dvoraca u privatnom vlasništvu.

Matkovića Han danas je hotel / Blago & misterije

Tu dolazimo do polemike o kojoj smo pisali u **prethodnom članku** gdje su sredstva iz europskih fondova bila rezervirana za buduću većinski javnu prenamjenu, dok je komercijalna djelatnost bila zastupljena u uistinu nedovoljnom postotku da bi komercijalno rukovođenje objektom bilo ito malo isplativo privatnom vlasniku.

Dvorac Brezovica, proljeće 2023. godine / FOTO: Blago & misterija

Zato su se takvi objekti uglavnom obnavljali sredstvima svojih vlasnika što se pokazalo kao izrazito iscrpljujuć proces u svakom smislu. Neki su si to mogli priuštiti te sada ostvaruju zadovoljavajuće prihode. Neki su pak napustili cijelu zamisao obnove i okrenuli se drugim djelatnostima dok su drugi obnovili i preuredili dvorce kako bi u njima stvorili svoj dom ili pružili dom određenim skupinama budućih korisnika.

Obnova i očuvanje po pravilima struke

Iako su konzervatorsko-restauratorske preporuke izričito dostavljene vlasnicima, možemo primjetiti kako su neki dvorci u privatnom vlasništvu ili pak dani na korištenje privatnim osobama ipak doživjeli blasfemiju pri zahvatima sanacije i uređenja objekta.

Jedan od primjera je svakako dvorac Dioš u Daruvaru gdje je stanoviti "tata Slaven" počeo obnavljati dvorac bez ikakvih konzultacija sa strukom što je rezultiralo nakaradnom izvedbom arhitektonskih i građevinskih elemenata na građevini. Rezultat toga, među ostalim, jest da je dvorac povraćen svojim originalnim vlasnicima- redovničkom redu Salezijanaca koji su odlučili uzeti stvar u svoje ruke i sredstvima EU fonda obnoviti ovaj dragulj i prenamijeniti ga u "Europski centar pokreta salezijanske mladeži".

Dvorac Dioš u Končanici / FOTO: Dijana Poladi

S druge pak strane, na primjeru Dvorca umjetnika Oršić-Jakovlje možemo svjedočiti iznimno uspješnoj suradnji Hrvatskog restauratorskog zavoda, naručitelja i izvođača radova.

Na terenu se tijekom izvođenja radova nailazilo na nepredviđene situacije i izazove, što je česta pojava pri obnavljanju tako starih i nadograđivanih objekata, gdje se kroz strpljivi i konstruktivni dijalog uspjelo doći do prikladnih rješenja, a sve u smjeru koji nalaže struka.

Dvorac umjetnika Oršić - Jakovlje / FOTO: Junji Vuglec / HDLU

Slijedom iznad navedenoga ističemo kako je iznimno važno držati se pravila i preporuka pri

obnovi ukoliko želimo kao krajnji rezultat imati autentični objekt moderne prenamjene, što bi nam svima trebalo biti u interesu. Jedino na taj način možemo uživati kulturnu baštinu u istinskom smislu te učiti iz nje o našim povijesnim prilikama i neprilikama, geopolitičkim i gospodarskim utjecajima određenog vremena te sveobuhvatno svjedočiti vrijednost kulturne baštine, ne samo za zajednicu, nego i društvo i kulturu u cjelini. Aktualnim projektima obnove se takve prostore stavlja u funkciju javnosti, daju im se nove namjene te se otvaraju novim korisnicima.

Ovaj članak treći je dio serijala "Obnove baštine" autorice Ane Mičić koji je objavljen u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije. Serijal možete pronaći prateći ovu poveznicu.

#DVOJCI HRVATSKE #IZBOR OBNOVA

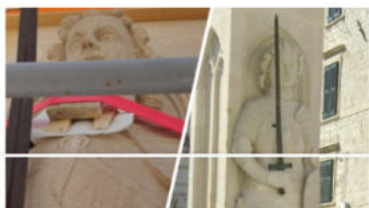
VEZANE TEME: OBNOVE BAŠTINE

Obnove baštine kroz tri generacije jedne obitelji: od spašavanja oslika do karbonskih mreža

(NE)OBNOVLJENA BAŠTINA: Kako proširena stvarnost oživljava zaboravljeno nasljeđe

ORLANDO NA APARATIMA: u Dubrovniku traje operacija spašavanja Orlandova stupa

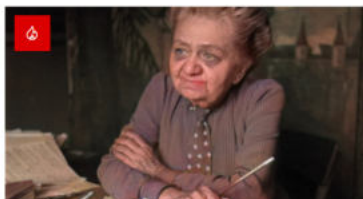

SUSEDGRAD JE SAM: Ovako nestaje posljednji stari grad Medvednice

UPRAVO SE ČITA

Ubojstvo posljednjih vlasnika Poznanovca, Grete i Nikole Ritter do danas nije riječeno, a njihov dvorac naočigled svih nastavlja propadati

Kako je Marija Jurić Zagorka pisala Gričku vješticu istražujući stvarne slučajeve progona nedužnih žena

Na zemlji svetog Martina i danas stoji templarska crkva sagrađena na točki staroslavenskog svetog trokuta

Bio je to početak potrage za staklenim gradom, kad su Željko Malnar i Borna Bebek krenuli na istok pronaći čarobno mjesto iz drevnih pripovijesti

Nikola Zrinski sultanu je rekao da gradi tor za ovce, a zapravo je sagradio Novi Zrin, utvrdu od koje danas nije ostao ni kamen na kamenu

“Čuvaj se senjske ruke!” Zaboravljeni podvizi uskoka, legendarnih ratnika koji su reputaciju iskovali u kovitlacu totalnog rata

